

ПОШИРЕННЯ АНОПЛОЦЕФАЛЯТОЗІВ ОВЕЦЬ У ГОСПОДАРСТВАХ ПІВДНЯ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Півень О.Т.*

Одеський державний аграрний університет, м. Одеса

Вівчарство – традиційна галузь тваринництва на півдні України, розвиток якої дає можливість ефективно використовувати дешеві кормові ресурси степових районів [1].

Ефективність і рентабельність тваринництва може забезпечити лише здорове поголів'я. Продовольчий ринок ХХІ століття вимагає все більшої кількості конкурентоспроможної екологічно безпечної продукції. У вирішенні проблеми збільшення обсягів виробництва саме таких товарів тваринного походження, паразитарні хвороби є однією з основних перешкод, бо призводять до небажаних результатів, адже боротьба з гельмінтозами передбачає застосування антгельмінтних препаратів [2].

Значних збитків завдають вівчарству аноплогоцефаліази (монієзіоз, тизанієзіоз, авітеліноз). Ці цестоди паразитують у тонкому відділі кишечника тварин та нерідко викликають змішані інвазії, а також стають причиною хвороб інфекційної етіології [3].

Економічні збитки при аноплогоцефаліазах складаються зі збитків від загибелі, вимушеного забою, недоотримання м'ясопродуктів, недоотримання вовни, собівартості дегельмінтизації. Т.Д. Султанкулов (1971) встановив, що вага туш від інвазованих авітеллінами овець на 1,2–3,1 кг менше, ніж від овець, вільних від цестод. Особливо втрачають у прирості інвазовані ягнята (до 100 г і більше на добу), у яких спостерігають виснаження, відставання у розвитку та врешті-решт загибель. За даними П.П. Вибє, у хворих на монієзіоз овець приріст маси тіла знижується, у середньому, на 1–3 кг, у порівнянні зі здоровими тваринами, вовни на 800 грамів. У зв'язку з цим знижується на 24 % грошовий еквівалент від реалізації м'яса [4]. За даними Згардана Е.С. та Шевченко М.Х., ягнята у 8–9-місячному віці, уражені тизанієзіозом, втрачають 32 % живої маси у порівнянні зі здоровими [5].

Питання особливостей епізоотології паразитарних хвороб дає змогу більш ефективно проводити комплексні лікувальні обробки тварин, що відображається на економічних показниках [6].

Для динаміки епізоотичного процесу при аноплогоцефаліазах характерна чітка сезонність, що пов'язане з кліматичними умовами регіону, від якого залежать терміни виведення тварин на пасовища, та переведення їх на стійлове утримання [7].

Тому вивчення поширення аноплогоцефаліозів серед тварин різних вікових груп у господарствах півдня Одеської області, визначення сезонної динаміки даних гельмінтозів є актуальним, бо закономірності розповсюдження і перебігу аноплогоцефаліозів овець в даному регіоні вивчалися рідко та недостатньо повно.

Метою досліджень було визначення особливостей вікової та сезонної динамік аноплогоцефаліозів овець у господарствах Болградського, Татарбунарського, Саратського та Тарутинського районів Одеської області. Для досягнення мети було поставлено задачі:

- визначити середні показники екстенсивності та інтенсивності аноплогоцефаліозної інвазії в кожному з господарств протягом року серед овець різних вікових груп;
- встановити середні показники екстенсивності та інтенсивності інвазії в цілому в господарствах даного регіону;
- визначити на які місяці припадає пік інвазії для кожної вікової групи тварин;
- з'ясувати ураження якими збудниками превалює протягом року серед тварин різних вікових груп.

Матеріали та методи досліджень. Дослідження проводили з березня 2012 року по березень 2013 року у господарствах Болградського, Саратського, Татарбунарського та Тарутинського районів Одеської області. Щомісяця в кожному з господарств досліджували по 50 голів овець. При дослідженні фекалій від тварин флотажним методом Фюллеборна знаходили яйця аноплогоцефаліа. Екстенсивність інвазії визначали в кожному господарстві на двох дослідних групах тварин, які були підібрані за принципом аналогів. Перша група – молоді тварини віком до року, друга – дорослі вівці старші одного року. У кожній групі було по 25 дослідних тварин. Усього в досліді протягом року було використано 2600 овець. Інтенсивність інвазії визначали шляхом підрахунку кількості яєць збудників в 1 г фекалій за допомогою уніфікованого методу Столла. Усі досліді проводили тричі.

Результати досліджень. Згідно даним гельмінтокопроовоскопічних досліджень, аноплогоцефаліази серед овець в господарствах півдня Одеської області є поширеною інвазією. У тварин, що випаються, дані цестодози реєструються протягом всього року як серед дорослих тварин, так і серед молодняка у віці до одного року. Однак екстенсивність та інтенсивність інвазії розрізняється у різні пори року (таблиця 1).

Найнижча екстенсивність інвазії серед дорослих овець спостерігається у березні і складає 6–10 %. Пік інвазії ж припадає на липень – 34 % (у цей період у тварин в основному превалює ураження *M. expansa*), також екстенсивність інвазії сягає такого ж рівня – 34 % – у грудні, але в цей період у ході копроовоскопічних досліджень виявляють у більшості випадків яйця *M. benedeni*, рідко – *Avitellina centripunctata* та *Thysanitiesia giardi*.

Найнижчу інтенсивність інвазії зафіксовано у березні – 100,00±0,48 та 108,50±0,68 яєць збудників в 1 г фекалій; найвищу – у липні (303,50±0,58 яєць збудників в 1 г фекалій).

Серед молодняка тварин у віці до одного року найнижчу екстенсивність інвазії виявлено у березні – 5 та 8 %, а найвищу – у червні 47 %. При цьому найнижчий показник інтенсивності інвазії відмічали в березні – 24,00±0,18 та 95,50±0,33 яєць в 1 г фекалій. У окремих тварин, які восени перебували на пасовищі, в цей період виявлено яйця *M. expansa*. Найвищу інтенсивність інвазії зафіксовано у серпні і вона склала 209,95±0,33 яєць в 1 г фекалій. При цьому у тварин виявлено у фекаліях яйця *M. expansa* та зустрічаються поодинокі випадки виявлення яєць *M. benedeni* (таблиця 2).

Виходячи з даних про цикли розвитку збудників аноплогоцефаліозів у овець, за отриманими показниками можна підтвердити те, що зараження молодняка тварин відбувається після виходу їх на пасовище. Це реєструється в умовах півдня Одеської області в південних районах (Болградському та Татарбунарському) в середині березня, а в Саратському та Тарутинському, що розташовані північніше – наприкінці березня. Тому пік інвазії припадає на травень-червень. З липня починається ураження молодняка тварин та дорослих тварин збудниками тизанієзіозу та авітелінозу.

* Науковий керівник – Богач М.В., доктор вет. наук, доцент. Одеська дослідна станція ННЦ «ІЕКВМ», м. Одеса

Розділ 7. Паразитологія

Таблиця 1 – Сезонна динаміка аноплоцефаліозів овець серед тварин старших одного року у господарствах півдня Одеської області

Місяці року	Кількість досліджених тварин, гол.	Екстенсивність інвазії, %	Інтенсивність інвазії, кількість яєць в 1 г фекалій
Березень	100	6	100,00±0,48
Квітень	100	10	129,75±0,68
Травень	100	15	178,75±0,6
Червень	100	26	228,00±0,50
Липень	100	34	303,50±0,58
Серпень	100	23	205,75±0,58
Вересень	100	23	202,00±0,53
Жовтень	100	28	197,75±0,65
Листопад	100	36	205,50±0,45
Грудень	100	34	192,25±0,48
Січень	100	31	181,00±0,55
Лютий	100	22	148,75±0,58
Березень	100	10	108,50±0,68

Таблиця 2 – Сезонна динаміка аноплоцефаліозів овець серед молодняку у віці до одного року у господарствах півдня Одеської області

Місяці року	Кількість досліджених тварин, гол.	Екстенсивність інвазії, %	Інтенсивність інвазії, кількість яєць в 1 г фекалій
Березень	100	5	24,00±0,18
Квітень	100	12	110,50±0,48
Травень	100	30	154,25±0,53
Червень	100	47	187,50±0,65
Липень	100	43	205,00±0,65
Серпень	100	43	209,95±0,33
Вересень	100	32	197,00±0,5
Жовтень	100	30	181,25±0,48
Листопад	100	35	181,00±0,58
Грудень	100	32	165,50±0,58
Січень	100	25	147,75±0,58
Лютий	100	16	115,00±0,53
Березень	100	8	95,50±0,33

Часто під час копроовоскопічних досліджень у тварин у фекаліях виявляли яйця кількох збудників аноплоцефаліозів, а також яйця збудників нематодозів, що свідчить про значне поширення в господарствах півдня Одеської області серед овець змішаних інвазій, які потребують комплексного лікування.

Найвищу екстенсивність інвазії серед дорослих тварин виявлено у Татарбунарському районі – 25,54 % за найнижчої інтенсивності інвазії – 164,38±0,6 яєць в 1 г фекалій. Найнижчу ж – у Тарутинському районі – 18,46 %, за інтенсивності інвазії 166,77±0,5 яєць в 1 г фекалій.

Серед молодняка тварин у віці до року найвищу екстенсивність інвазії зафіксовано у Татарбунарському районі – 28,31 %, за інтенсивності інвазії 150,23±0,5 яєць в 1 г фекалій. Найнижчу – у Саратському районі 23,29 % за інтенсивності інвазії 167,62±0,5 яєць в 1 г фекалій.

У цілому, екстенсивність інвазії за аноплоцефаліозів овець у господарствах півдня Одеської області склала 24,41 %, а інтенсивність інвазії – 166,77±0,5 яєць в 1 г фекалій (таблиця 3).

Таблиця 3 – Середні показники екстенсивності та інтенсивності інвазії за аноплоцефаліозів овець у господарствах півдня Одеської області

Район	Всього досліджено тварин за 13 міс., гол.	Екстенсивність інвазії, %	Інтенсивність інвазії, яєць в 1 г фекалій
Дорослі тварини у віці старше одного року			
Болградський	325	23,38	196,54±0,6
Татарбунарський	325	25,54	164,38±0,6
Саратський	325	24,31	194,62±0,5
Тарутинський	325	18,46	166,77±0,5
Молодняк віком до одного року			
Болградський	325	26,77	128,69±0,5
Татарбунарський	325	28,31	150,23±0,5
Саратський	325	23,29	167,62±0,5
Тарутинський	325	25,23	160,77±0,5
Всього	2600		
В середньому		24,41	166,77±0,5

Вивчення сезонної динаміки аноплоцефалітозів овець у різних вікових груп тварин протягом року має велике значення для визначення джерел інвазії, а також для своєчасного проведення дегельмінтизацій. Знання термінів настання піку інвазії, в свою чергу, дає змогу в подальшому розробити схему дегельмінтизації тварин, яка буде актуальною саме для даного регіону та відрізнятиметься від загальноприйнятої за часом проведення.

Висновки. 1. Вивчення сезонної динаміки та визначення екстенсивності та інтенсивності аноплоцефалітозної інвазії серед різних вікових груп овець протягом року дає змогу визначити джерела інвазії та досконало і комплексно підходити до питань, пов'язаних з проведенням дегельмінтизацій та профілактичних заходів, так як екстенсивність інвазії за аноплоцефалітозів овець у господарствах півдня Одеської області склала 24,41 %, а інтенсивність інвазії – 166,77±0,5 яєць в 1 г фекалій.

2. Найвища екстенсивність інвазії за аноплоцефалітозів овець серед дорослих тварин спостерігається у липні і складає 34 %, найнижча – у березні – 6 та 10 %. При цьому найнижчу інтенсивність інвазії зафіксовано у березні – 100,00±0,48 та 108,50±0,68 яєць збудників в 1 г фекалій; найвищу – у липні – 303,50±0,58 яєць збудників в 1 г фекалій.

3. Серед молодняку тварин у віці до одного року найнижчу екстенсивність інвазії виявлено у березні – 5 та 8 %, а найвищу у червні – 47 %. При цьому найнижчий показник інтенсивності інвазії відмічається в березні – 24,00±0,18 та 95,50±0,33 яєць в 1 г фекалій, а найвищий у серпні – 209,95±0,33 яєць в 1 г фекалій.

4. Серед молодняку овець з березня до липня превалює ураження збудником *M. expansa*, в осінньо-зимовий період частіше зустрічається ураження *M. benedeni* та поодинокі випадки ураження *Avitellina centripunctata* й *Thysanitiesia giardi* (у ягнят 9–10-місячного віку). Серед дорослих тварин у віці старше одного року у весняно-літній період домінує ураження *M. expansa*, рідше зустрічаються випадки ураження *M. benedeni* та *Avitellina centripunctata* й *Thysanitiesia giardi*. У літньо-осінньо-зимовий періоди превалює ураження *M. benedeni* та рідше – *Avitellina centripunctata* й *Thysanitiesia giardi*. Тобто протягом року спостерігається два піки інвазії: літній та осінньо-зимовий, але вони викликаються різними збудниками.

Список літератури

1. Мирсь, В.В. Вівчарство і козівництво [Текст] : навч. посібник / В.В. Мирсь, А.С. Фолінова. – Х. : ХНАУ, 2009. – С. 20–27.
2. Богач, М.В. Передумови щодо проведення планових діагностичних досліджень тварин та птиці на гельмінтози [Текст] / М.В. Богач // Аграр. вісн. Причорномор'я : зб. наук. пр. – Одеса, 2011. – Вип. 59. – С. 13–16.
3. Алмуханов, С.Г. Патогенез при експериментальних гельмінтозах овець [Текст] / С.Г. Алмуханов // Ветеринарія. – 2005. – № 8. – С. 42–46.
4. Вибє, П.П. Отрицательное влияние аноплоцефалітозов на економіку овцеводства [Текст] / П.П. Вибє // Матеріали респ. семінара по боротьбі с паразитарними болезнями с.-х. животных. – Алма-Ата, 1979. – С. 14–19.
5. Згардан, Е.С. Некоторые сведения об аноплоцефалітозах овець в Молдавии [Текст] / Е.С. Згардан // Бюл. НТИ / Молдавский НИИЖВ. – 1960. – С. 85–88.
6. Чорний, В.А. Вікова та сезонна динаміка монієзозу овець в Очаківському районі Миколаївської області [Текст] / В.А. Чорний // Аграр. вісн. Причорномор'я : зб. наук. праць. – Одеса, 2011. – Вип. 59. – С. 160–163.
7. Манджиев, О.Х. Основные паразитозы овець в Калмыкии [Текст] / О.Х. Манджиев, М.Н. Мирзаев // Ветеринарія. – 2008. – № 7. – С. 30–33.

THE DESSIMINATION OF ANOPLCEPHALATOSES OF SHEEP ON SHEEP-BREEDING FARMS ON THE SOUTH OF ODESSA OBLAST

Piven O.T.

Odessa State Agrarian University, Odessa

In this article the facts about dessimination, seasonal dynamics of anoplocephalatoses of sheep in conditions of sheep-breeding farms on the south of Odessa oblast are presenting. The middle proof of extensivity of invasia among different groups of sheep in this region was 24,41 % and intensivity of invasia was 166,77±0,5 eggs per 1 g of matter.

УДК 615.28:546.89:616-002

СТУПІНЬ КОЛОНІЗАЦІЇ МІКРОБАМИ РІЗНИХ ТОПОДЕМІВ ШКИРИ ЛЮДЕЙ І ТВАРИН, ЩО СТРАЖДАЮТЬ НА ПІОДЕРМІЇ

Пилюгін С.В.

ДУ «Інститут мікробіології та імунології ім. І.І. Мечникова НАМНУ», м. Харків

Гноячкові захворювання шкіри людей і тварин є чи не найпоширенішими в дерматології. На жаль ні в гуманній, ні у ветеринарній медицині фактично не реєструються ці хвороби, по цьому чітко означити захворюваність та поширеність їх в Україні важко. Щорічні збитки від них у ветеринарії оцінюються у 7–20 млн грн., але дані ці далеко не повні [1]. Гноячкові хвороби шкіри у людей нерідко перебігають важко, призводять часто до тимчасової втрати працездатності та, навіть, інвалідизації. Особливо агресивно піодермії проявляють себе на тлі діабету, в якості суперінфекції при так званій «стопі діабетика» частіше за все призводять до ампутації кінцівок [2, 3].

Виникненню піодермії значною мірою сприяє ціла низка екзогенних (мікротравми, переохолодження/перегрів, мацерація епідермісу, підвищена забрудненість пально-мастильних матеріалами та промисловим пилом, тривале вживання знижуючих природно імунну реактивність речовин – як то глюкокортикоїди, стероїди, алкоголь, наркотики, цитостатики) та ендогенних (гіповітаміноз, нервово перенапруження, синдром хронічної втоми, цукровий діабет, порушення місцевого кровообігу тощо) чинників [4].

У більшості випадків нагноєння шкіри обумовлюється грам позитивними коками, які постійно знаходяться на шкірі та слизових оболонках людей і тварин, а також у навколишньому середовищі. Окрім золотистого та епідермального стафілококів, різного типу стрептококів, гнійно-запальні процеси спричиняються ентерококами, протеями, псевдомонадами, коринебактеріями тощо [5]. Особлива та ще чітко не означена на сьогодні роль дріжджеподібних грибів роду *Candida* як етіологічного фактора, що погіршує перебіг хвороби, обумовлюючого хронізацію процесу та часті рецидиви [6].

Нами звернено увагу на одну з далеко не вивчених медиками і ветеринарами форм піодермії – глибоку виразково-вегетуючу піодермію з важким перебігом, схильну до частих рецидивів і хронізації процесу на довгі роки. На сьогодні чітко не означено збудників хронічної глибокої виразково-вегетуючої піодермії [7].